

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie

LKR – 4101-008-02/2014
P/14/080

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Krakowie
ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków
T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44
lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/080 – Oczyszczanie ścieków wytwarzanych w uzdrowiskach w wyniku udzielania zabiegów
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	1. Krzysztof Kempa, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88074 z dnia 26 marca 2014 r. 2. Aleksandra Trojak, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 88073 z dnia 26 marca 2014 r. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 1-4)</p>
Jednostka kontrolowana	Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Krynicy-Zdroju, ul. Kraszewskiego 37, 33-380 Krynica-Zdrój (dalej ZWiK)
Kierownik jednostki kontrolowanej	W latach 2011-2014 (I kwartał) obowiązki Dyrektora ZWiK pełnili: Paweł Maślanka (do 21 listopada 2012 r.), Tomasz Wołowiec (od 21 listopada do 31 grudnia 2012 r.), Tomasz Demkowicz (od 1 stycznia do 30 kwietnia 2013 r.) oraz Roman Burda (od 1 maja 2013 r. do 6 maja 2014 r.). W czasie kontroli z upoważnienia nieobecnego dyrektora działał Pan Grzegorz Jawor – Kierownik Działu Technicznego ZWiK. <p style="text-align: right;">(dowód: akta kontroli str. 5-6)</p>

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia¹, że nie stworzono warunków do zgodnego z art. 2 pkt 11 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę² traktowania ścieków pokąpielowych³ jako ścieków przemysłowych, w tym także odpowiedniego monitorowania ilości i jakości tych ścieków przed wprowadzeniem ich do komunalnej sieci kanalizacyjnej. Dotychczasowy znikomy udział tych ścieków w ściekach komunalnych nie wpływał negatywnie na jakość ścieków zrzucanych do potoku Krynica-Zdrój. Sukcesywny rozwój usług uzdrowiskowych w postaci kąpeli wodnych może jednak powodować zmiany jakościowe oraz istotny ilościowy wzrost tego rodzaju ścieków, które będą negatywnie oddziaływać na skuteczność oczyszczania ścieków komunalnych.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W latach 2011-2012 zrealizowano zadania ujęte w Programie wodno-ściekowym Gminy Krynica-Zdrój, m.in. w zakresie budowy i modernizacji sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta. W okresie objętym kontrolą NIK, tj. w latach 2011-2014 (I kwartał), wyniki badań laboratoryjnych wskazywały na skuteczność oczyszczania ścieków komunalnych, będących mieszaniną ścieków bytowych z gospodarstw domowych i ścieków przemysłowych, w tym pokąpielowych pochodzących z zakładów lecznictwa uzdrowiskowego.

W ocenie NIK, nieprawidłowością było bezkrytyczne przyjęcie deklaracji od zakładów lecznictwa sanatoryjnego, że dostarczana do nich woda wykorzystywana będzie na cele socjalno-bytowe, podczas gdy publicznie oferowały udzielanie zabiegów w postaci kąpeli wodnych. W następstwie nierzetelnego przeanalizowania przyjętych deklaracji, w umowach nie uwzględniono faktu odprowadzania ścieków pochodzących z zabiegów kąpielowych do gminnej

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna, a jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według takiej skali nie dawałoby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Ustawa z 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.), zwana dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”.

³ Ścieki pokąpielowe – ścieki przemysłowe wytwarzane w uzdrowiskach w wyniku udzielania zabiegów w zakresie kąpeli leczniczych.

kanalizacji, które według art. 2 pkt 11 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę powinny być ściekami przemysłowymi i powinny podlegać procedurom kontroli i badań, określonym w rozporządzeniu Ministra Budownictwa z 14 lipca 2006 r.⁴ Ponadto ZWiK dla takich ścieków nie określił warunków, jakie wynikają z §12 przytoczonego rozporządzenia.

ZWiK nie korzystał z prawa do kontroli ilości i jakości ścieków wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej przez zakłady lecznictwa sanatoryjnego, wynikającego z art. 7 pkt. 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę oraz nie żądał od takich podmiotów informacji o rodzaju i ilości ścieków powstałych w wyniku udzielania zabiegów leczniczych (kąpielowych). Pomimo obowiązku wynikającego z art. 9 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę ZWiK nie przeprowadzał kontroli przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, przez co nie dysponował danymi o ilości i jakości ścieków przemysłowych wprowadzanych do komunalnej sieci kanalizacyjnej.

Koncepcję rozwojową oczyszczania ścieków komunalnych opierano na wynikach badań laboratoryjnych z lat 2005-2007, ale przy badaniu ścieków komunalnych w miejscu ich wprowadzania do oczyszczalni w Powroźniku, tj. po zmieszaniu wszystkich ścieków wprowadzonych do kanalizacji przez 2,6 tys. gospodarstw domowych i innych podmiotów. W ocenie NIK takie podejście zawiera ryzyko niezapewnienia harmonijnego rozwoju usług w zakresie wodnych kąpeli zdrowotnych i komunalnego systemu oczyszczania ścieków.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Tworzenie warunków dla uzyskiwania właściwej jakości ścieków, w tym ścieków pokąpielowych, wprowadzanych do urządzeń kanalizacyjnych

Opis stanu faktycznego

1.1. Na podstawie art. 21 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę w ZWiK opracowano w lipcu 2012 r. wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych na lata 2013-2015, który uchwalony został 30 sierpnia 2012 r. przez Radę Miejską w Krynicy-Zdroju. W Planie tym wymieniono zadania: dofinansowane z Funduszu Spójności (7 kontraktów o wartości 64,6 mln zł, wykonywanych w ramach Programu wodno-ściekowego Gminy Krynica-Zdrój), finansowane ze środków własnych (6 zadań o wartości 1,5 mln zł na lata 2013-2015) oraz pozostałe zadania, których realizację uzależniono od pozyskania środków finansowych z innych źródeł (budowa sieci kanalizacyjnej w Czyrnej i modernizacja oczyszczalni ścieków w Powroźniku – koszt tych inwestycji szacowano odpowiednio na ok. 5,4 mln zł i 25 mln zł, z czego na 2014 r. i 2015 r. przewidywano nakłady w wysokości 2,7 mln zł i 5,7 mln zł). W planie tym nie wyszczególniono jednak problematyki związanej z gospodarką ściekami pokąpielowymi.

(dowód: akta kontroli str.60-69)

1.2. W latach 2011-2013 i w I kwartale 2014 r. w działalności ZWiK nie uwzględniano faktu, że zakłady lecznictwa uzdrowiskowego odprowadzając do kanalizacji komunalnej ścieki pokąpielowe nie zaliczały ich do ścieków przemysłowych, pomimo takiego zakwalifikowania wynikającego z art. 2 pkt 11 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. W konsekwencji, tej części ścieków nie poddawano ocenie jakościowej i ilościowej, określonej w rozporządzeniu Ministra Budownictwa o warunkach wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli str.117-118)

Oczyszczalnia ścieków w Powroźniku odbierała ścieki pochodzące – według stanu na koniec 2013 r. – z 2173 gospodarstw domowych i 426 podmiotów prowadzących m.in. działalność usługową i leczniczą. Do oczyszczalni tej wprowadzono w 2011 r. 2.467 tys. m³ ścieków komunalnych, w 2012 r. 2.600 tys. m³ i w 2013 r. 2.532 tys. m³, w tym z 16 zakładów lecznictwa uzdrowiskowego, pochodziło odpowiednio 193 tys. m³, 182 tys. m³ i 196 tys. m³ ścieków⁵.

⁴ Rozporządzenie Ministra Budownictwa z 14 lipca 2006 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 136 poz. 934), zwanego dalej rozporządzeniem Ministra Budownictwa o warunkach wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych.

⁵ Według faktur wystawionych w tych samych okresach przez ZWiK dla zakładów lecznictwa uzdrowiskowego.

(dowód: akta kontroli str. 139-141 i 153)

Z informacji uzyskanych od 13 zakładów lecznictwa uzdrowiskowego wynika, że wytworzyły one ścieki pokąpielowe w ilościach ogółem: w 2011 r. 48,4 tys m³, w 2012 r. 51,3 tys m³ i w 2013 r. 58,8 tys m³ (udział tych ścieków w ogólnej ilości ścieków wprowadzonych do oczyszczalni w Powroźniku w tych latach wzrósł zatem z 1,9% do 2,3%), w tym ścieki z kąpeli solankowych i borowinowych stanowiły odpowiednio 25,0%, 26,2% i 17,7%.

Ponadto od listopada 2013 r. w jednym z zakładów świadczono także usługi w zakresie kąpeli siarczkowych.

(dowód: akta kontroli str. 142, 167-225, 238-240)

1.3. Opracowany w styczniu 2009 r. projekt rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w Powroźniku nie precyzuje rodzaju ścieków wpływających do oczyszczalni, ale bazuje na ogólnym sformułowaniu - „ścieki”. W projekcie powołano się na koncepcję technologiczną i analizę jakości ścieków dopływających do oczyszczalni za lata 2005-2007 obejmującą wartości ładunków dobowych i odpowiadających im stężeń dla BZT₅, ChZT, zawiesiny ogólnej oraz zawartości azotu i fosforu ogólnego. Przyjęto założenie, że ścieki wpływające do oczyszczalni będą podatne na wysokoefektywne biologiczne usuwanie azotu i fosforu.

(dowód: akta kontroli str. 72-101 i 149-150)

Kierownik Działu Technicznego wyjaśnił, że ścieków pokąpielowych nie uwzględniono w ww. projekcie oraz w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, bo wyniki ilości i jakości ścieków dopływających do oczyszczalni, zebrane przez projektantów opracowujących koncepcję projektu oczyszczalni ścieków, wykazały że ścieki te w swojej mieszaninie nie różnią się od typowych ścieków bytowo-gospodarczych.

(dowód: akta kontroli str.143-145)

1.4. W latach 2011-2013 ZWiK nie zlecał i nie przedkładał organom Gminy Krynica-Zdrój opinii, analiz i badań dotyczących wpływu ścieków pokąpielowych na oczyszczanie ścieków i na sieć kanalizacyjną. Nie przedkładał również opinii, analiz i badań w sprawie możliwości ich oczyszczania w gminnej oczyszczalni ścieków w Powroźniku.

(dowód: akta kontroli str.117-118)

1.5. Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, zatwierdzony uchwałą Rady Miejskiej z 30 sierpnia 2012 r., nie określał zagadnień związanych z oczyszczaniem ścieków pokąpielowych. W latach 2011-2013 w wydatkach inwestycyjnych ZWiK nie wykazano nakładów na gospodarkę ściekami przemysłowymi, w tym pokąpielowymi. W ramach Programu wodno-ściekowego Gminy realizowano 5 z 7 kontraktów, które finansowano z Funduszu Spójności UE oraz 6 zadań - finansowanych z budżetu ZWiK.

W latach 2011-2013 wydatki inwestycyjne ZWiK wynosiły 15.413,3 tys. zł. W 2011 i w 2012 r. wybudowano i zmodernizowano odpowiednio 13,7 km i 12,1 km sieci kanalizacyjnej. Długość sieci kanalizacji sanitarnej ogółem zwiększyła się ze 114,7 km w 2010 r. do 128,4 km na koniec 2012 r. i nie uległa zmianie w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str.62-69, 106, 141)

1.6. Do kwietnia 2014 r. ZWiK nie realizował rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków w Powroźniku wg projektu ze stycznia 2009 r. i pozwolenia na budowę z 15 października 2009 r., pomimo zgłoszenia do Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Nowym Sączu rozpoczęcia budowy w dniu 15 października 2012 r. i określeniu terminu jej zakończenia w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str.47 oraz 72-105)

Kierownik Działu Technicznego wyjaśnił, że rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków w Powroźniku nie jest możliwa bez pozyskania dofinansowania z zewnątrz. Z uwagi na brak środków finansowych realizację zadania przesunięto do czasu ich pozyskania.

(dowód: akta kontroli str.143-145)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Mimo ogólnie dostępnych (m.in. w sieci internetowej) ofert podmiotów prowadzących na terenie Uzdrowiska zabiegi m.in. w postaci kąpeli leczniczych, nie wykorzystano tych informacji do zweryfikowania deklaracji podmiotów, które mogły wykorzystywać wodę do innych celów niż cele socjalno-bytowe. Za takie cele należało bowiem uznać ścieki powstające w wyniku

udzielania zabiegów leczniczych w postaci kąpieli wodnych, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 pkt 11 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. W ocenie NIK wskazanie, że ścieki komunalne wpływające do oczyszczalni ścieków nie różnią się od ścieków bytowo-gospodarczych, nie uzasadnia braku analiz o wpływie ścieków pokąpielowych na proces oczyszczania ścieków i na sieć kanalizacyjną. Nieuwzględnienie takiego rodzaju ścieków w projekcie modernizacji oczyszczalni oraz w wieloletnim planie rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych, a oparcie się na wynikach badań ścieków komunalnych z lat 2005-2007 zawiera ryzyko, że przy dalszym rozwoju usług w zakresie wodnych kąpieli zdrowotnych wzrastać będzie ilość ścieków pokąpielowych oraz zawartość zanieczyszczeń wskazanych w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Budownictwa o warunkach wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że nie stworzono warunków do zgodnego z definicją zawartą w art. 2 pkt 11 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę traktowania ścieków pokąpielowych jako ścieków przemysłowych, w tym także odpowiedniego monitorowania ilości i jakości tych ścieków wprowadzanych do komunalnej sieci kanalizacyjnej.

2. Działania w celu zapewnienia właściwej jakości ścieków odprowadzanych do urządzeń kanalizacyjnych

Opis stanu faktycznego

2.1. Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego w Krynicy-Zdroju świadczące usługi kąpielowe m.in. z wykorzystaniem wód mineralnych i różnych roztworów (m.in. solankowych, borowinowych) nie złożyły wniosków do Starosty Nowosądeckiego o wydanie pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych będących własnością Gminy Krynica-Zdrój. Nie określały tego umowy ZWiK z tymi zakładami, ale w umowach zastrzeżono, aby do urządzeń kanalizacyjnych ZWiK nie odprowadzać „substancji, ścieków i odpadów, których wprowadzanie jest zabronione przez odrębne przepisy, a także innych substancji, które wskutek swojego składu chemicznego lub temperatury mogłyby uszkodzić urządzenia kanalizacyjne”.

(dowód: akta kontroli str.120-125 i 134-135)

2.2. W operacie wodnoprawnym załączonym do wniosku ZWiK z 6 maja 2013 r. o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie oczyszczonych ścieków komunalnych do potoku Kryniczanka nie wykazano przyjmowania do sieci kanalizacyjnej ścieków przemysłowych od podmiotów wykonujących zabiegi lecznicze, nie wskazano parametrów takich ścieków oraz nie określono warunków na ich wprowadzanie do urządzeń kanalizacyjnych na terenie Gminy Krynica-Zdrój.

(dowód: akta kontroli str. 26-46)

Kierownik Działu Technicznego wyjaśnił, że badania ścieków wprowadzanych do oczyszczalni nie wykazywały od wielu lat niepokojących zmian, stąd nie było podstaw, aby uwzględnić w operacie wodnoprawnym fakt wprowadzania do urządzeń kanalizacyjnych wód po zabiegach leczniczych w sanatoriach i określać ich parametry, podczas gdy parametry ścieków odprowadzanych do potoku Kryniczanka są spełniane.

(dowód: akta kontroli str.146-148)

W operacie stwierdzono m.in. że z uwagi na kontynuację pozwolenia wodnoprawnego z 2003 r. nie zostaną wprowadzone żadne zmiany w systemie oczyszczania ścieków, oraz standardów wprowadzanych wód, które mogłyby znacząco wpływać na jakość wód płynących potoku Kryniczanka, że oczyszczalnia osiąga bardzo wysokie efekty redukcji zanieczyszczeń (za 12 miesięcy 2012 r.: 97% zawiesiny ogólnej, 92,6% ChZT, 98% BZT₅, azot i fosfor ogólny odpowiednio: 74,9% i 88,6%), oraz że zakres i częstotliwość analiz odprowadzanych ścieków wynika z rozporządzenia Ministra Środowiska z 24 lipca 2006 r.⁶ – 12 próbek w ciągu roku pobieranych w regularnych odstępach czasu i stale w tym samym miejscu, w którym ścieki

⁶ Rozporządzenie Ministra Środowiska z 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. z 2006 r. Nr 137 poz. 984)

dopływają do oczyszczalni. Analizy ścieków surowych i oczyszczonych ZWiK zlecał do akredytowanego laboratorium Przedsiębiorstwa Usług Laboratoryjnych i Geologicznych „Petrogeo” w Jaśle.

W podsumowaniu operatu stwierdzono m.in., że wszystkie urządzenia i instalacje oczyszczalni ścieków w Powroźniku są w dobrym stanie technicznym i działają bezawaryjnie, sposób oczyszczania i uzyskiwane efekty odpowiadają wymogom prawnym, a jakość ścieków wprowadzanych do wód płynących odpowiada wymogom ww. rozporządzenia Ministra Środowiska z 24 lipca 2006 r.

(dowód: akta kontroli str. 29-46)

2.3. W decyzji z 31 maja 2013 r. Starosta Nowosądecki stwierdził z urzędu wygaśnięcie pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód i odprowadzanie ścieków, udzielonych decyzją z dnia 21 maja 2003 r., oraz udzielił dla ZWiK pozwolenia wodnoprawnego na wprowadzanie z oczyszczalni ścieków w Powroźniku do potoku Kryniczanka oczyszczonych ścieków komunalnych w średniodobowej ilości 7.123 m³ i 5.110.000 m³ w ciągu roku.

W pozwoleniu wodnoprawnym zobowiązano ZWiK do oczyszczania ścieków komunalnych w taki sposób, aby na odpływie do potoku Kryniczanka wskaźniki zanieczyszczeń nie przekraczały następujących wielkości:

- zawiesiny ogólne – 35mg/l,
- BZT₅ (pięciodobowe biochemiczne zapotrzebowanie tlenu) – 15mgO₂/l,
- ChZT_{CR} (chemiczne zapotrzebowanie tlenu) – 125mgO₂/l,
- Azot ogólny – 15mgN/l,
- Fosfor ogólny – 2mgP/l.

ZWiK zobowiązano do poboru próbek oraz pomiaru ilości i jakości oczyszczonych ścieków komunalnych wprowadzanych do wód powierzchniowych, w regularnych odstępach czasu i stale w tym samym miejscu (minimum 12 próbek w roku) oraz do przekazywania Staroście sprawozdań z pomiarów ilości i jakości ścieków komunalnych.

(dowód: akta kontroli str.26-28)

Według comiesięcznych sprawozdań ZWiK do Starostwa i do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (Oddział w Nowym Sączu) o wynikach badań ścieków przez autoryzowane laboratorium w Jaśle, w latach 2011-2013 i w I kwartale 2014 r. przestrzegano warunki pozwoleń wodnoprawnych w zakresie dopuszczalnej zawartości zanieczyszczeń w oczyszczonych ściekach komunalnych z oczyszczalni w Powroźniku.

(dowód: akta kontroli str. 107-108)

W okresie od stycznia 2011 do marca 2014 r. parametry ścieków na wejściu do oczyszczalni oraz ścieków oczyszczonych, których dotyczy ustalony w pozwoleniu wodnoprawnym poziom zanieczyszczeń, kształtowały się w przedziałach (w mg/l):

- zawiesina ogólna: na wejściu od 52,8 do 309,2, a na wyjściu od 2,0 do 8,0 wobec dopuszczalnej wartości w pozwoleniu wodnoprawnym – 35,0 mg/l,
- ChZT: na wejściu od 174 do 630, na wyjściu od 13,8 do 55,0 wobec dopuszczalnej wartości w pozwoleniu wodnoprawnym – 125 mg O₂/l,
- BZT₅: na wejściu od 83 do 450, na wyjściu od 1,1 do 6,5 wobec dopuszczalnej wartości w pozwoleniu wodnoprawnym – 15 mg O₂/l,
- azot ogólny: na wejściu od 14,2 do 57,9, na wyjściu od 3,9 do 13,9 wobec dopuszczalnej wartości w pozwoleniu wodnoprawnym – 15 mg N/l,
- fosfor ogólny: na wejściu od 1,6 do 18,5, na wyjściu od 0,072 do 1,780 wobec dopuszczalnej wartości w pozwoleniu wodnoprawnym – 2,0 mg P/l.

(dowód: akta kontroli str. 112)

W 2011 r. w porównaniu do 2010 r. nastąpiło zwiększenie średniorocznego poziomu ww. zanieczyszczeń (zawiesina ogólna z 160mg/l do 268mg/l, ChZT z 327 mg/l do 435mg/l, BZT₅ z 180mg/l do 289mg/l, azot ogólny z 27 mg/l do 29mg/l, fosfor ogólny z 10mg/l do 12mg/l). W 2012 r. wzrost dotyczył BZT₅ (do 306mg/l) i azotu ogólnego (do 40mg/l).

(dowód: akta kontroli str. 107-108, 110-112 i 141)

Kierownik Oczyszczalni ścieków w Powroźniku - Teresa Hajduk wyjaśniła, że zasadniczy wpływ miało zmniejszenie ilości ścieków wpływających do oczyszczalni z 3.605 tys.m³ (w 2010 r.) do 2.466 tys. m³ przez co wzrosło stężenie zanieczyszczeń. Ilość ścieków zmniejszyła się

w efekcie prac w ramach Programu wodno-ściekowego Gminy – wymianie wyeksploatowanych i nieszczelnych kanałów sanitarnych i kolektorów ścieków, przez które przenikały do kanalizacji wody przypadkowe (gruntowe i po opadach atmosferycznych), a ponieważ prace kończono w 2012 r. utrzymał się w nim wzrost niektórych wskaźników. W 2013 r. po zakończeniu prac i obniżeniu ilości ścieków dopływających do oczyszczalni z 2.600 m³ do 2.532 m³ wzrost ww. wskaźników został zahamowany.

(dowód: akta kontroli str. 151-152)

2.4. W laboratorium ZWiK badano ścieki wpływające do oczyszczalni w Powroźniku kanalizacją z Krynicy-Zdroju i ze wsi Muszynka, Tylicz, Mochnaczka Niżna i Mochnaczka Wyżna. ZWiK nie badał i nie posiada wyników badań składu chemicznego ścieków powstających w wyniku zabiegów w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego. Kierownik Działu Technicznego uzasadnił to niezadeklarowaniem przez podmioty prowadzące zabiegi lecznicze, w tym kąpielowe, że będą to ścieki przemysłowe. Wyjaśnił, że badania w przyzakładowym laboratorium wykazują, iż zawartość chlorków w ściekach dopływających do oczyszczalni nie przekracza 200 g Cl-/m³, a siarczanów 100 g S²⁻/ m³ wobec 200-400g wg literatury w tym zakresie.

Badania ścieków wpływających do oczyszczalni, które są mieszaniną ścieków bytowych z gospodarstw domowych i ścieków przemysłowych z podmiotów gospodarczych wykazały, że w latach 2011-2013 zawartość chlorków wynosiła w nich od 27mg/l do 117mg/l, a siarczanów od 52mg/l do 61mg/l.

(dowód: akta kontroli str. 108-112 i 143-145)

2.5. Dokumentacja techniczna eksploatowanej od 1996 r. mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków w Powroźniku z pogłębionym usuwaniem biogenów (związki węgla, azotu i fosforu) nie wyodrębniła zagadnień związanych z oczyszczaniem ścieków pokąpielowych.

Kierownik Oczyszczalni Ścieków wyjaśniła, że oczyszczalnia nie posiada procesów do usuwania związków chloru i siarki, bo dotychczas nie było takiej potrzeby. Stwierdziła, że żaden zakład na terenie objętym miejską siecią kanalizacyjną nie wystąpił o wydanie warunków na wprowadzanie ścieków zawierających ponadnormatywne zawartości tych związków, a jeżeli, któryś zakład wystąpi o takie warunki, to zostanie zgodę, pod warunkiem podczyszczania ścieków przed ich wprowadzeniem do kanalizacji.

(dowód: akta kontroli str. 47-59 i 151-152)

2.6. Pozwolenie wodnoprawne dla oczyszczalni ścieków w Powroźniku nie zawiera uregulowań, które dotyczyłyby ścieków pokąpielowych z zakładów lecznictwa uzdrowiskowego.

(dowód: akta kontroli str. 26-28)

2.7. Od 9 czerwca do 1 sierpnia 2008 r. ówczesny pełnomocnik ds. utworzenia jednostki budżetowej Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Krynicy-Zdroju – Roman Burda zawarł umowy z 16 zakładami lecznictwa uzdrowiskowego w Krynicy-Zdroju w sprawie odprowadzania ścieków.

W umowach powołano się na oświadczenia kierownictw tych podmiotów, że ścieki będą pochodzić ze źródeł socjalno-bytowych. Wytwórcy tych ścieków nie zadeklarowali, że ścieki będą powstawały także po kąpielach leczniczych. W umowach z sanatoriami nie wskazano, że ścieki wprowadzane do kanalizacji komunalnej są mieszaniną ścieków przemysłowych oraz bytowych, nie określono też ilości zrzucanych ścieków przemysłowych oraz parametrów zanieczyszczeń właściwych dla tego rodzaju ścieków.

(dowód: akta kontroli str.120-125)

Kierownik Działu Technicznego wyjaśnił, że sanatoria i inne podmioty wykonujące zabiegi lecznicze, z którymi zawierano umowy nie poinformował ZWiK o wytwarzaniu innych ścieków niż bytowe, a ponieważ nie posiadał od sanatoriów informacji o rodzajach ścieków odprowadzanych do kanalizacji, nie wymagał od nich danych o ściekach przemysłowych. Stwierdził, że mając takie dane traktowałby sanatoria zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Budownictwa o warunkach wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych.

(dowód: akta kontroli str.136-138 i 146-148)

2.8. Próby ścieków, które doprowadzono do oczyszczalni w Powroźniku siecią kanalizacyjną z Krynicy-Zdroju i z 4 wsi na terenie Gminy, pobierane były w pomieszczeniu w którym ścieki z kanalizacji gminnej łączą się w jeden wspólny kanał. W każdym roku pobierano 12 prób ścieków (z reguły w ostatniej dekadzie lub w połowie miesiąca) do badań w akredytowanym

laboratorium w Jaśle na zawartość zawiesiny ogólnej, azotu ogólnego, fosforu ogólnego, ChZT i BZT₅.

(dowód: akta kontroli str. 47 i 107-108)

2.9. W badanym okresie w ZWiK nie prowadzono analiz wpływu ścieków pokąpielowych wprowadzonych do kanalizacji gminnej na jakość ścieków oczyszczanych.

(dowód: akta kontroli str.117-118)

Kierownik Działu Technicznego wyjaśnił, że ścieki te nie różnią się od typowych ścieków bytowo-gospodarczych. Stwierdził, że wg danych literaturowych zawartość chlorków w większości ścieków bytowo-gospodarczych z reguły nie przekracza 200-400gCT/m³, a badania ścieków surowych wykonywane przez laboratorium oczyszczalni wykazywały, że stężenia chlorków nie przekraczały w nich 200gCT/m³, a stężenia siarczanów 100gSO₂/m³.

(dowód: akta kontroli str.136-138 i 149-150)

2.10. Żadna z 12 kontroli zewnętrznych przeprowadzonych w ZWiK w latach 2010-2014 (I kwartał) nie dotyczyła ścieków pokąpielowych. Przeprowadzone przez Starostwo Powiatowe dwie kontrole przestrzegania warunków określonych w pozwoleniach wodnoprawnych na odprowadzanie oczyszczonych ścieków nie wykazały nieprawidłowości.

(dowód: akta kontroli str.133)

2.11. Laboratorium oczyszczalni ścieków w Powroźniku nie prowadziło badań ścieków na zawartość chloru wolnego i całkowitego oraz siarki, siarczków i siarczyn (badano chlorki i siarczany). Badań w tym zakresie nie zlecano podmiotom zewnętrznym.

(dowód: akta kontroli str.110-111)

Kierownik Oczyszczalni ścieków wyjaśniła, że chlor nie występuje w takiej postaci w ściekach surowych, bo redukuje się do chlorków, które badano w laboratorium oczyszczalni. Nie bada się siarczków i siarczyn bowiem występują one w ściekach w warunkach beztlenowych, a napowietrzanie utlenia je do postaci rozpuszczalnej.

(dowód: akta kontroli str.151-152)

2.12. Umowy ZWiK zawarte w 2008 r. z zakładami lecznictwa uzdrowiskowego zobowiązywały te podmioty do zapłaty kary umownej m.in. za przekroczenie obowiązujących norm stanu i składu odprowadzanych ścieków oraz za niedopuszczenie przedstawicieli ZWiK do sprawdzenia ilości i jakości ścieków wprowadzanych do sieci. Wśród okoliczności będących podstawą wypowiedzenia umów wymieniono wykonanie przyłącza kanalizacyjnego niezgodnie z przepisami prawa, stwierdzenie nielegalnego odprowadzenia ścieków (bez zawarcia umowy) oraz jeżeli jakość wprowadzanych ścieków nie spełniałaby wymogów określonych w przepisach prawa.

(dowód: akta kontroli str.120-125)

2.13. Jednakową stawką opłat obciążano wytwórców ścieków powstających w wyniku używania wody na cele socjalno-bytowe, a także pozostałych – bez wyszczególnienia czy ścieki powstawały w wyniku działalności produkcyjnej, usługowej czy też socjalno-bytowej. Taryfy opłat za odprowadzanie ścieków w latach 2011-2014 nie wyodrębniały opłat za ścieki przemysłowe i ścieki bytowe.

(dowód: akta kontroli str. 132)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności ZWiK w ww. zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W następstwie bezkrytycznego przyjęcia przez ZWiK deklaracji zakładów lecznictwa sanatoryjnego o wykorzystaniu dostarczanej wody wyłącznie na cele socjalno-bytowe, w umowach z tymi zakładami nie uwzględniono odbierania ścieków przemysłowych. Wykorzystywanie wody na cele lecznicze przez te zakłady było systematycznie oferowane na stronach internetowych, a zgodnie z art. 2 pkt 11 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę ścieki pochodzące z takiej działalności powinny być zakwalifikowane do ścieków przemysłowych.

W konsekwencji takiego podejścia do odbioru ścieków ZWiK nie określił warunków odbioru ścieków przemysłowych i nie zobligował ich wytwórców do monitorowania jakości i ilości tych ścieków, a także nie domagał się od nich przestrzegania warunków określonych w §10

rozporządzenia Ministra Budownictwa o warunkach wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych. Wskutek tego ZWiK nie posiadał informacji o ilości i jakości ścieków przemysłowych, w tym także zawartości zanieczyszczeń mogących negatywnie oddziaływać na stan sieci kanalizacyjnej oraz na proces oczyszczania.

2. ZWiK nie przeprowadzał regularnych kontroli przestrzegania warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych, pomimo że był zobowiązany do takich działań zgodnie z art. 9 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

Kierownik Działu Technicznego wyjaśnił, że nie było sygnałów i podstaw, aby podejmować działania wychodzące naprzeciw potrzebie odprowadzania ścieków pokąpielowych, ponieważ podmioty świadczące zabiegi lecznicze nie poinformowały ZWiK na etapie podłączania do kanalizacji o wytwarzaniu innych ścieków niż bytowe, a na potrzebę taką nie wskazywały też wyniki badań ścieków wpływających do oczyszczalni ścieków, wg których zawartość chlorków i siarczanów była mniejsza od określonej dla ścieków bytowo-gospodarczych w literaturze na ten temat.

Ponadto stwierdził, że nie było podstaw aby zlecać sporządzenie opinii na temat oddziaływania ścieków pokąpielowych na system oczyszczania ścieków, ponieważ z analizy przepływów i stężeń zanieczyszczeń w ściekach w oczyszczalni ścieków z lat 2005-2007 wynikało, iż nie różnią się one od typowych ścieków bytowo-gospodarczych. W jego ocenie stężenia siarczanów i chlorków w ściekach surowych, nieprzekraczające odpowiednio $100\text{gSO}_2/\text{m}^3$ i $200\text{gCT}/\text{m}^3$, nie wpływały negatywnie na procesy w oczyszczalni i na jakość ścieków oczyszczonych.

(dowód: akta kontroli str. 136-138,143-148)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, iż zgodnie z art. 9 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne⁷ przez ścieki bytowe rozumie się ścieki z budynków mieszkalnych, zamieszkania zbiorowego oraz użyteczności publicznej, powstające w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstw domowych oraz ścieki o zbliżonym składzie pochodzące z tych budynków. Zatem przesłanką do zakwalifikowania ścieku za ściek bytowy jest miejsce pochodzenia i skład analogiczny lub zbliżony do ścieku pochodzącego w wyniku ludzkiego metabolizmu lub funkcjonowania gospodarstwa domowego. Nie można uznać wyników badań składu chemicznego ścieków komunalnych wpływających do oczyszczalni, a zatem mieszaniny ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi, jako podstawy do uznawania ścieków pokąpielowych za ścieki bytowe.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność ZWiK w zakresie zapewnienia właściwej jakości ścieków wprowadzanych do komunalnej sieci kanalizacyjnej przez podmioty świadczące usługi zdrowotne w postaci wodnych zabiegów kąpielowych.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁸, wnosi o:

- 1) zweryfikowanie umów zawartych z podmiotami prowadzącymi usługi lecznicze w aspekcie określenia w nich warunków wprowadzania do kanalizacji gminnej ścieków przemysłowych, w tym pokąpielowych,
- 2) przeprowadzanie okresowych kontroli warunków wprowadzania ścieków do komunalnej sieci kanalizacyjnej.

⁷ Dz. U. z 2012 r., poz. 145 ze zm.

⁸ Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli Delegatury w Krakowie, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonaniu wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia czerwca 2014 r.

Kontrolerzy:
Krzysztof Kempa
specjalista kontroli państwowej

.....

Aleksandra Trojak
główny specjalista kontroli państwowej

.....